

OP HET KOMPAS VAN DEZE TIJD

Vereniging „De Afd. Aalsmeer van de Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde”

J. H. Krelage.

**De
belangrijkste
feiten
uit
het leven
van een
honderdjarige**

Wat is tuinbouw? Zelfs het Groot Woordenboek van Van Dale geeft er geen ondubbelzinnig uitsluitsel over. Het zegt: „Tuinbouw is het bedrijf van het telen van groenten, tuin- en kasvruchten en tuinbouwzaden, champignons en tabak; het kweken van bloemen en heesters wordt er soms wel, soms niet toe gerekend”. Dat is dus geen sluitende definitie. Aan plantkunde geeft het een nauwkeuriger betekenis, nl.: Wetenschap, die zich bezighoudt met de kennis der planten in de ruimste zin, kruidkunde, botanie”.

Nu verscheen Van Dale, althans onder de titel „Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal” voor het eerst in 1864, maar wij geloven niet dat de oprichters der thans 100-jarige Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde indertijd het woordenboek hebben gehanteerd. Het was hun blijkbaar voldoende duidelijk waar zij het over hadden. Toch moet het woord tuinbouw een 100 jaar geleden een betrekkelijk nieuw woord zijn geweest, want men treft het b.v. in het geheel niet aan in de vragenlijst die de befaamde landbouwkundige Jan Kops — men zou hem de eerste directeur-generaal van de landbouw kunnen noemen — in het jaar 1800 rondstuurde aan een groot aantal vooraanstaande landbouwers en grondbezitters. Hij wilde een overzicht hebben van de stand van zaken in de Nederlandse landbouw en somde 252 vragen op, waarvan er slechts vijf betrekking hebben op wat men sindsdien tuinbouw is gaan noemen. Kops sprak nog uitsluitend van moeskruiden en van warmoezierderij. De bloementeel werd in deze enquête geen enkele vraag waardig gekeurd. Die teelt is pas een groot bedrijf geworden nadat Nederland door spoorwegen en stoomvaart voor het wereldverkeer werd ontsloten.

OP HET KOMPAS VAN DEZE TIJD

OUDE FAAM

Toch had ons land van oudsher de faam van een goede groentenproducent en waren b.v. Boskoop en Aalsmeer reeds lang plaatsen waar de kwekerij van grote betekenis was. In Kennemerland was sinds meer dan twee eeuwen de bloembollenteelt ingeburgerd. Maar van een werkelijk omvangrijke produktie van groenten en bloemen, struiken en heesters was toch geen sprake tot diep in de 19e eeuw. In het bijzonder wat de bloementeelt betreft, lag Nederland ten tijde van de oprichting van de nu jubilerende maatschappij zeker een halve eeuw achter bij Engeland en België.

Wel had er sinds 1842 bestaan een „Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot aanmoediging van den Tuinbouw“, doch die was enerzijds gericht op de invoer van tropische planten en anderzijds op de handel in de daarop gebouwde eigen produktie. De grote man daarin was de Officier van Gezondheid Ph. Fr. von Siebold, die tijdens zijn verblijf in Indië en Japan honderden planten naar Nederland had gezonden. Deze maatschappij verloor vrij spoedig haar elan en verdween in 1865 van het toneel.

In laatstgenoemd jaar werd in het Paleis van Volksvlijt in Amsterdam voor het eerst een grote bloemententoonstelling gehouden en min of meer in aansluiting daarop ontstond er een bijzonder merkwaardige onderneming op de buitenplaats „Frankendael“ te Watergraafsmeer, vlakbij Amsterdam. De familie Groeneweegen die daarvan eigenaresse was, stichtte er niet alleen een handelskwekerij, maar richtte een maatschappij „Linnaeus“ op met een wel wonderlijk gemengd programma. Behalve een kwekerij en een handel in bloemen en planten zou er ook een tuinbouwschool komen en verder zou het een soort pretpark moeten zijn. De school heeft een tiental jaren in deze vorm bestaan, is toen door een Amsterdamse stichting overgenomen en ten slotte verdwenen. Maar deze maatschappij was ook geïnteresseerd in een tijdschrift, getiteld „Sempervirens“ en nu ontstond er wrijving tussen de directie van „Linnaeus“ en een groep kwekers. In dat tijdschrift en in de tentoonstellingen van „Linnaeus“ meende men een zekere partijdigheid van eigen produkten en van vrienden te onderkennen.

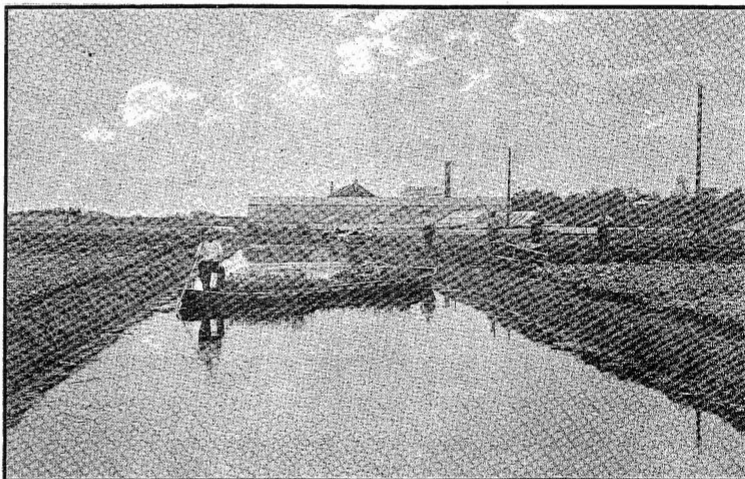
DE EERSTE STOOT

Dit was aanleiding voor een Haagse bloemistenfirma, Becker Scalongne en Michell, om een eigen tijdschrift in het leven te roepen onder de titel „De

Gids in het Plantenrijk, Tijdschrift voor Tuinbouw en Plantkunde“. Hoofredacteur daarvan was een bekende Amsterdamse arts en apotheker dr. D. J. Coster. Wij mogen hem beschouwen als de man die de stoot heeft gegeven tot oprichting van onze Maatschappij. Hij verdient dat wij hem zelf aan het woord laten, waarbij wij citeren uit de herdenkingsrede, die hij als ondervoorzitter uitsprak bij het tienjarig bestaan van de Maatschappij op 20 september 1883 (waarom men het tienjarig bestaan liet vallen in 1883 en niet in 1882 zal later in dit artikel nog wel aan de orde komen). Eerst echter het woord aan dr. Coster:

„Gij herinnert u, dat vooral in 1870 en 1871 in ons land de eens voor duizenden jaren uitgesproken gedachten „Het is niet goed dat de mensch alleen zij!“ in eenen gansch ongewonen

geerden zes mensen en later kwamen er nog vier bij. Op 1 augustus was de stand 18 en toen daarna in Den Haag in de Hoogduitsche Schouwburg, een eerste vergadering werd belegd bleken er 32 sympathiserenden te zijn. Deze gaven aan een kleine commissie opdracht om de oprichting van een dergelijke vereniging voor te bereiden. Leden waren de heren J. H. Krelage, K. J. Ottolander, J. A. Scalongne, C. Glijm en Joh. van Zoest, terwijl dr. Coster daarvan het presidium op zich nam. Er werd met spoed gewerkt, waarop de commissie zich op 17 december, na een bespreking van de voorlopige richtlijnen met in totaal 28 toekomstige leden, kon constitueren als voorlopig bestuur. Begin januari 1873 werd een circulaire verstuurd naar honderden adressen en tegelijk werd reeds gewerkt aan de oprichting

Boskoop

vorm gegoten werd. Van alle zijden sprongen er namelijk zoogenaamde „Bonden“ als paddestoelen uit den grond. Een zucht tot ontmoeting, tot aaneensluiting, tot samenwerking openbaarde zich, schier onstuimig, in allerlei rangen en standen. (Toch is er na dien tijd nog wel iets ongebondens overgebleven!). Daar zat nu eens de Hoofredacteur van vernoemd Tijdschrift op een winteravond van '71 in zijne studiecél en toen ontsnapte het volgende aan zijne pen (N.B. zooals sommigen uwer bekend is, als naar gewoonte, in keurig schoonschrift): „Ook ons heeft nu eenmaal de om zich heengrijpende Bonden-epidemie aangetast en wij achten het niet buiten den tijd er eenen — N.B. slechts voor ééne bijeenkomst in elk jaar — voor allen, die planten liefhebben, in het leven te roepen.“

1872

Begin 1872 vroeg hij om adhesie-beuigingen vóór 10 maart. Daarop rea-

van enkele afdelingen. Toen de eerste algemene vergadering op 27 september 1873 in Den Haag werd gehouden, telde de vereniging 123 leden en twee afdelingen. Die afdelingen waren Arnhem en Amsterdam. Deze loop der gebeurtenissen verklaart het feit dat het tienjarig bestaan in 1883 en het 50-jarig bestaan in 1923 werd gevierd (maar het 25-jarig bestaan in 1897!). Als men terugrekenet tot het eerste initiatief, is de geboortedatum van de Maatschappij inderdaad 1872 en is het dus juist dat het eeuwfeest in 1972 valt.

De jonge vereniging zat niet stil. Dat blijkt b.v. uit het pleidooi dat in 1876 werd gevoerd voor de stichting van een rijks tuinbouwschool, waarvoor overigens 20 jaar lang moest worden geijverd voordat het doel werd bereikt. In 1874 waren er al 24 afdelingen met 252 leden, terwijl vier verenigingen zich als lid hadden aangesloten. Die verenigingen waren: de Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur, Ar-

tis, het Genootschap dat de Haagse Dierentuin exploiteerde en de ons overigens onbekende vereniging „Loco et Tempore”.

DEFINITIEVE OPRICHTING

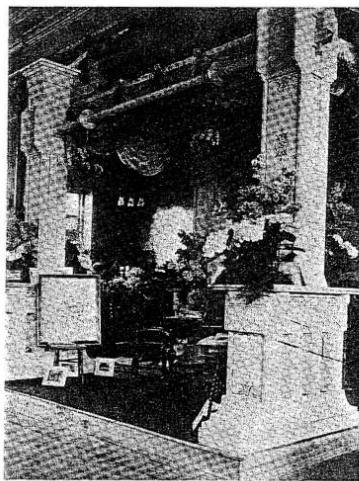
Bij de definitieve oprichting van de vereniging werd de heer J. H. Krelage, de bekende bollenspecialist, voorzitter en dr. Coster ondervoorzitter. Deze laatste trad op eigen initiatief terug om de stem van de praktijk helderder te laten doorklinken. Zonder enige twijfel is de heer Krelage de grote stuwende kracht in de oprichtingsjaren geweest. Maar ook later had hij zeer grote invloed wat b.v. blijkt uit het feit dat de werkzaamheden van de Vaste Keuringscommissie, na een mislukte aanloop, geheel op zijn ideeën werden gegrondvest. En wat meer zegt, deze grondslag kon tot op de dag van vandaag behouden blijven.

Als de Maatschappij er dan eindelijk is, komt er snel tekening in de werkzaamheden. De afdelingen houden lezingen en organiseren plaatselijke tentoonstellingen en zij hunkeren er kennelijk naar hun arsenaal van planten te vergroten. Het meest aangewezen middel om dat doel te bereiken zag men terecht in het organiseren van keuringen, dus in de onderlinge vergelijking van het gepresteerde. Zo ziet men dat reeds in die eerste jaren blijkt dat enerzijds onderwijs, anderzijds keuringen en tentoonstellingen de twee pijlers zijn die de Maatschappij bestaansrecht gaven.

In een ander opzicht is de ontwikkeling niet gelopen zoals de oprichters die zich hadden voorgesteld. Zij zagen in de Maatschappij de toekomstige federatie van alle verenigingen op tuinbouwgebied, dus een soort overkoepelende instelling die als vertegenwoordigster van de gehele bedrijfstak zou kunnen optreden. Toen een aantal verwante verenigingen zich aansloot, meende men daarin een ontwikkeling van deze aard te kunnen zien, doch ten slotte is dat geheel anders gelopen. Later in het overzicht komt dit ter sprake.

GEEN GELD VOOR PLANTENJAGERS

Maar er leefden ook nog heel andere ambities in de jonge Maatschappij. Al in 1876 werd de gedachte geopperd dat zij een of meer plantenverzamelaars naar de tropen zou kunnen uitzenden. Aanleiding daartoe was het voornemen van het Aardrijkskundig Genootschap voor het uitzenden van een wetenschappelijke expeditie naar Sumatra. Niet zonder bitterheid werd opgemerkt dat „tot hiertoe onze koloniën op het gebied van de tuinbouw bijna uitsluitend worden geëxploiteerd door vreemdelingen, die zich ten

Een van de eerste tentoonstellingen te Amsterdam

coste van onze tuinbouw met schatten verrijken, welke op Nederlandsch grondgebied gevonden worden en waarop derhalve Nederlanders in de eerste plaats aanspraak kunnen maken.” Het lijdt geen twijfel dat de herinnering aan het werk van Von Siebold nog altijd levend was. Het hoofdbestuur kwam nu met het voorstel om een fonds van f 5000 te stichten bestaande uit aandelen van f 100, wat voldoende werd geacht om tenminste één verzamelaar aan de expeditie toe te voegen.

Nederlanders zijn echter altijd koele en nuchtere rekenmeesters geweest en, zoals zo dikwijls, liep ook hier het enthousiasme zich te pletten op de cijfers. „Wat zal zo'n expeditie niet gaan kosten”, zeiden de cijferaaars.

„Aan honorarium moet men per verzamelaar rekenen op tenminste f 1800 per jaar en daar komen dan alle reizen verblijfskosten nog bij. Aan een bedrag van f 5000 zullen we niet genoeg hebben!”

Niettemin werd er — wel een beetje voorbarig — al een reglement opgesteld voor de verdeling van de baten die eventuele plantenvondsten zouden kunnen opleveren. In de kas van de Maatschappij zou 10 % komen, de vinder van de planten en de aandeelhouders zouden elk 20 % krijgen en 50 % zou dienen tot voortzetting van de onderneming. Het voorstel is aangenomen en in 1884 nog eens bevestigd en daarbij is het gebleven

Dat is overigens niet zo'n wonder, want de economische toestand ging hard achteruit. Sinds 1888 teisterden crisisverschijnselen land- en tuinbouw en de bezorgdheid daarover blijkt telkens weer uit de jaarvergaderingen. De meest getroffen tak van de tuinbouw wordt de groenteteelt genoemd, maar ook de boomkwekerij maakt zware jaren door. Actueel was het dus de vraag aan de orde te stellen hoe de positie van de „warmoeziers”, boomkwekers en fruittelers zou kunnen worden verbeterd. Vele afdelingen, hierover gepolst, noemden als dringendste eis de inrichting van goed ingerichte verkooplokalen in de steden. De groentemarkten waren weinig meer dan een chaos en er was hoegenaamd geen georganiseerde verkoop. Het woord veiling had voor de tuinder geen inhoud.

DE OPRICHTING VAN TUINBOUWVEILINGEN

Het schijnt dat de eerste tuinbouwveiling bij toeval is ontstaan. Het verhaal luidt, dat een groentekweker uit het Noordhollandse Geestmerambacht in 1887 met zijn schuitje bloemkool naar Broek op Langedijk voer, waar Amsterdamse schippers groenten bij de tuinders plachten te kopen. Op zekere dag waren er toevallig meer liefhebbers voor bloemkool dan verkopers, zodat deze tuinder niet wist wie hij de klandizie zou gunnen. Hij besloot toen zijn lading, net als bij een publieke verkoping, bij afslag aan de man te brengen. Dit werd zo'n succes dat het veilen van groenten van dat moment af een gewoonte werd. (Volledigheidshalve zij vermeld dat in 1883 verschillende Aalsmeerse kwekers enkele malen planten en struiken in het openbaar door een notaris lieten verkopen). In de daaropvolgende jaren hebben vele afdelingen van de Maatschappij veel bijgedragen tot de oprichting van tuinbouwveilingen, onder meer in Aalsmeer. Het ontstaan van dit verkoopsysteem heeft een diepgaande invloed gehad op de ontwikkelingsrichting van onze Maatschappij.

OP HET KOMPAS VAN DEZE TIJD

Het betekende nl. dat de belangen van de handelsteelt van groenten zich onafhankelijk van de Maatschappij gingen bundelen. Tot die tijd had men daarover nooit nagedacht, ook in regeringskringen niet. Als er in die jaren tussen 1872 en omstreeks 1900 vraagstukken aan de orde kwamen van tuinbouwkundige aard placht de regering ook het advies van de Maatschappij in te winnen. Dat was zowel het geval bij plannen op onderwijsgebied als met betrekking tot inzendingen op buitenlandse tentoonstellingen. Naarmate echter de economische belangen van de tuinbouw in engere zin — dus die van de groenteteelt — zich meer en meer zelfstandig deden gelden, geraakte de Maatschappij in dit opzicht geleidelijk meer op de achtergrond.

DE AFDELINGEN

Van oudsher manifesteerde de activiteit van de Maatschappij zich vooral in de afdelingen. Deze waren het die plaatselijke tentoonstellingen organiseerden en een kring van belangstellenden om zich groepeerden. Zo'n kring was een gemengd gezelschap; een zeer belangrijke groep werd gevormd door de eigenaren van landgoederen en buitenplaatsen, die een tuinbaas met personeel in dienst hadden. Deze groep had uiteraard geen commerciële belangen. Daarnaast stond een groep beroepskwekers, waarin de kwekers van groenten en fruit een kleinere rol vervulden dan de kwekers en handelaren van bloemen. Ook hier voerde dus de sierteelt de bovenaan, al bestond destijds dat woord niet (het dateert uit de crisisjaren van na 1930). Er werd in die tijd nog geen scherpe scheiding gemaakt tussen de verschillende takken van tuinbouw. De programma's van vele tentoonstellingen getuigen daarvan.

De aard van de afdeling werd dus bepaald door het karakter van de streek. Bij wijze van spreken zou een afdeling Haarlem en omgeving, met vele buitenplaatsen, haar leden uit heel andere kringen recruterende dan een afdeling Hillegom of Lisse. Niettemin gingen al deze mensen van uiteenlopend niveau en niet minder sterk uiteenlopende belangen con amore samen in de Maatschappij. Men treft daar naast de landedelman en de tuinbaas zowel de grote bollenexporteur als de plaatselijke bloemist aan.

De Maatschappij deed intussen haar best de gemeenschappelijke belangen te stimuleren en te bundelen, zoals b.v. blijkt uit de prijsvragen van 1883, toen men enerzijds een inventarisatie

vroeg van de teelt van siergewassen voor de open lucht en daarnaast om ontwerpen vroeg voor een buitengoed, voor een villatuin, voor een stadskwekerij en voor een plantsoen.

Om kort te gaan — de Maatschappij was in het eerste kwart van haar bestaan de erkende vertegenwoordigende instantie van de tuinbouw in het algemeen.

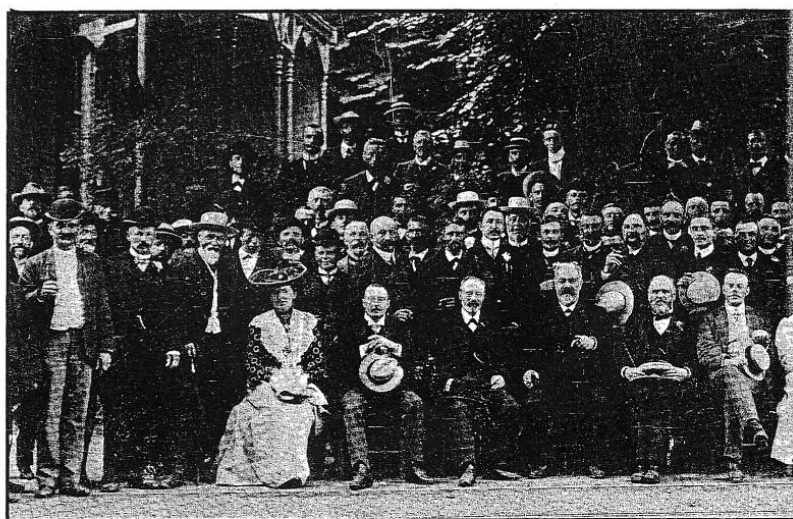
KARAKTERWIJZIGING

Daaraan komt vrij abrupt een eind tegen het eind van de 19e eeuw. De regering organiseert dan het tuinbouwonderwijs en tegelijk worden de vakorganisaties, zowel in de groentesector als in die van bloemen en sierplanten, snel belangrijker. De stem van het economische leven gaat die van de algemene belangenbehartiging overheersen. Dit heeft gedurende een aantal

sfeer in de vereniging dat de voorzitter, mr. D. Visser van Hazerswoude, het tekort eenvoudig uit eigen zak aanzuiverde! Iets soortgelijks is een halve eeuw later nog eens gebeurd, toen voorzitter Van Tets eveneens voor een tentoonstellingstekort opkwam.

Uit de jaren '80 dateert ook de oprichting van de Vaste Keuringscommissie, waarover in een ander artikel uitvoeriger wordt verteld.

De onderlinge band tussen de afdelingen werd toen, evenals nu, gevormd door de Algemene Vergadering in de winter en de Vriendschappelijke Bijeenkomst in de voorzomer. Maar er was ook een veelvuldig contact nodig en dat kon alleen worden gelegd door een weekblad of maandblad, kortom door een officieel orgaan. Tot oprichting daarvan werden al heel spoedig

Vriendschappelijke bijeenkomst Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde Zeist 1904

jaren afbreuk gedaan aan de vitaliteit van de Maatschappij, maar zij is daar bovenuit gekomen. Zelf nam zij in het begin van de 20e eeuw het initiatief om toch weer tot een overkoepelende organisatie te komen en dat is in 1908 uitgemond in de oprichting van de Nederlandsche Tuinbouw Raad. Daarin werden alle belangen van de tuinbouw gebundeld en de Maatschappij vervulde er haar eigen functie in.

Naarmate het duidelijker werd dat het arbeidsterrein van de Maatschappij zich scherper ging aftekenen op het gebied van de sierteelt, kwam het accent steeds meer te liggen op het organiseren van keuringen en tentoonstellingen. Een eerste hoogtepunt was de tentoonstelling te Amsterdam in 1887, die een groot succes werd genoemd. Maar het was geen financieel succes, integendeel! Er bleef een fors nadelig saldo over. De kas van de Maatschappij was niet bij machte daarin te voorzien en het was typerend voor de

plannen gemaakt, maar gedurende tientallen jaren heeft het verenigingsorgaan voortdurend moeilijkheden opgeleverd. Ten tijde van de oprichting kon men nog even beschikken over de reeds genoemde „Gids in het Plantenrijk”, maar dat blad heeft maar drie jaargangen beleefd.

VAN DE „GIDS IN HET PLANTENRIJK” TOT „GROEI EN BLOEI”

Redacteur van „Sempervirens” was in die tijd de heer H. Witte, hortulanus van Leiden. Dit blad werd „gesponsord” door de Maatschappij „Linnaeus”, die er haar officieel orgaan van wilde maken. De heer Witte vreesde, dat de onafhankelijkheid van de redactie in de snel zou komen en besloot tot uitgave van een eigen blad, dat eerst Sempervirens zou heten, maar ten slotte de naam kreeg „Sieboldia”. In 1874 bood hij deze uitgave aan als officieel orgaan van de Mij. v. Tuinbouw en Plantkunde. Het

aanbod werd niet aangenomen, maar aan de heer Witte werd wel morele steun toegezegd. Naast elkaar verschenen toen dus twee bladen, zonder dat de nieuwe maatschappij een eigen orgaan had. Deze volstond in de eerste tien jaar van haar bestaan met een jaarlijkse publikatie van „Mededeelingen”, waarin jaarverslagen, notulen van de algemene vergadering en afdelingsrapporten werden opgenomen.

In 1884 besloot men eindelijk tot de uitgave van een eigen blad en dit werd „Het Nederlandsche Tuinbouw Weekblad”. Intussen was het geschil tussen „Linnaeus” en de heer Witte bijgelegd. „Sieboldia” verdween en Witte kreeg opnieuw de redactie van „Sempervirens”. Toen de plannen van de Maatschappij bekend werden, werd deze uitgave haar aangeboden

als officieel orgaan, waarbij zij haar verenigingsnieuws als inlegvel zou kunnen laten meedrukken. De Maatschappij gaf echter de voorkeur aan een volstrekt eigen blad en zo kwamen er dan toch weer twee tuinbouwbladen.

Het Nederlandsch Tuinbouwblad heeft bestaan van 1885 tot 1910, waarbij in 1905 een fusie tot stand kwam met Sempervirens. Deze naam werd toen aan die van het Nederlandsch Tuinbouwblad toegevoegd en de heer Witte werd er de redacteur van. Maar ook in deze combinatie was de bestaansbasis te zwak, waardoor men in 1910 moest besluiten tot uitgave van een maandblad, dat bovendien van veel kleiner formaat zou zijn. Dit heeft bestaan tot eind 1917 en werd toen vervangen door een nog eenvoudiger maandblad getiteld „Buitenleven”, dat drie jaargangen heeft beleefd. De uitgever kon er het zout in de pap niet mee verdienen en in 1921 werd het

aanbod aanvaard van het bestaande blad „Floralia” (van de uitgeverij Van Gorkum te Assen waar vroeger ook het Maandschrift was gedrukt) om tweewekelijks in Floralia een inlegblad te voegen onder de naam „Officiële Mededeelingen”. Die toestand heeft bestaan tot eind 1926 en daarna dorst de maatschappij weer de uitgave aan van een „Weekblad van de Koninklijke Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde”, dat met een onderbreking van april 1943 tot september 1945, heeft bestaan tot december 1950.

In laatstgenoemd jaar verkeerde de Maatschappij in een toestand van depressie, het ledental daalde en er moest tot het uiterste worden bezuinigd. Toen heeft men het een half jaar geheel zonder orgaan moeten stellen, maar in juli 1951 kwam weer een heel bescheiden „Contactorgaan” uit, dat tot maart 1953 het meest noodzakelijke ter kennis bracht. Doch dan begint de nieuwe periode, doordat kan worden samengewerkt met het „Vakblad voor de Bloemisterij”, waaraan een veertiendaags bijblad wordt toegevoegd onder de naam „Tuinbouw en Plantkunde” en dat als officieel orgaan van de Maatschappij dient. Dit veertiendaagse blad wordt in 1960 ter gelegenheid van de Floriade te Rotterdam omgezet in het maandblad „Groei en Bloei”, zoals wij dit nu kennen.

DE „KONINKLIJKE”

De lezer zal hebben opgemerkt dat inmiddels het predikaat Koninklijke aan de naam van de Maatschappij is toegevoegd. Dit gebeurde in 1923, in welk jaar het 50-jarig bestaan van de Maatschappij werd gevierd. In dit geval betekende dit predikaat niet slechts een onderscheiding en een erkenning van verdienste, maar bevestigde het ook de nauwe relaties die de Maatschappij van kort na de oprichting met het koninklijk huis onderhield. In 1874 was Koning Willem III beschermheer geworden, welke functie achtereenvolgens door Koningin Emma, Koningin Wilhelmina en Koningin Juliana is overgenomen. Bovendien echter was het koninklijk huis zeer geïnteresseerd in de werkzaamheden van de Maatschappij uit hoofde van de aandacht die besteed werd aan de tuinen en plantsoenen van Het Loo en andere bezittingen.

Het 50-jarig bestaan werd in grote stijl gevierd door het organiseren van een Internationaal Tuinbouwcongres en het houden van een tentoonstelling. De Maatschappij kon daarbij bogen op een veelzijdige activiteit, sinds zij haar koers had gecorrigeerd ten tijde van de oprichting van de Nederlandsche Tuinbouw Raad. Verkennend en stimulerend trad zij op velerlei terrein op, b.v. wat betreft de bevordering

van het instellen van pensioenverzekeringen voor tuinbouwpersoneel, aandacht voor de stichting van school- en werktuinen, het aan de orde stellen van de behoefte aan een centrale proeftuin en de organisatie van de eerste Boomplantdag in 1916.

Aan de keuringen werd nieuw leven ingeblazen door de „Grote Keuringen” in grotere stijl te houden, waardoor het ware tentoonstellingen werden en verder valt te vermelden dat de Maatschappij een poging deed om het heterogene karakter van de verschillende groepen van leden te kanaliseren. In 1912 werd besloten tot oprichting van een „Groep Bloemisterij”, twee jaar later gevolgd door een „Groep Boomkwekerij”. Geen van beide werd een succes — de veilingen en de eigen vakorganisaties hadden die groepen feitelijk overbodig gemaakt — maar toch werd in 1918 nog eens besloten tot vorming van een Groep Tuinbazen. Hierbij moet men bedenken dat de Maatschappij in die jaren op haar omstreeks 4000 leden 600 tuinbazen telde. Er bleek echter niet voldoende basis voor een dergelijke groep te bestaan en de gehele gedachte verdwijnt in de mist der geschiedenis.

Duidelijker resultaat had een ander initiatief, geboren in de laatste periode van de Eerste Wereldoorlog, nl. om een keuringsdienst voor zaaizaden in te stellen. Inderdaad heeft de Maatschappij die dienst georganiseerd, om hem enkele jaren later onder te brengen in een veel meer omvattende organisatie, die nog weer vele jaren later opging in de NAK.

CRISISPERIODEN

De jaren na de Eerste Wereldoorlog zijn heel moeilijk geweest, want er brak onmiddellijk een zware economische crisis uit, die omstreeks 1924/25 plaats maakte voor een nieuwe opgang, die echter slechts enkele jaren aanhield. Een van de feiten uit die tijd, die gememoreerd dienen te worden, is het instellen van „Moederdag”

Samenwerkende verenigingen

Algemeen Verbond van Volkstuinders-
verenigingen in Nederland
Bond van Nederlandse Tuinarchitekten
Bond van Volkstuinders
Nederlandse Dahliavereniging
Nederlandse Dendrologische Vereniging
Nederlandse Fruittelers Organisatie
De Nederlandse kring van Fuchsia-
vrienden
Nederlandse Gladiolus Vereniging
De Nederlandse Ikebana Club
Nederlandse Lathyrus Verehiging
Nederlandse Orchideeën Vereniging
Nederlandse Vereniging voor de Teelt
van en de Handel in Tuinbouwzaden
Vereniging „De Roos”
Nederlandse Rozenvereniging

OP HET KOMPAS VAN DEZE TIJD

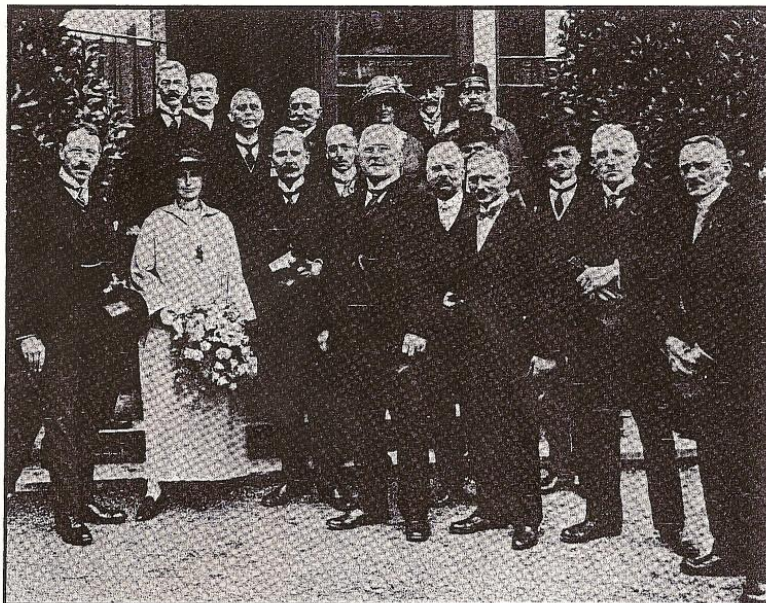
in 1925, waarvan de gedachte uit Amerika afkomstig was en die oorspronkelijk alleen met bloemen zou worden gevierd. Dit initiatief is wel bijzonder goed aangeslagen! Het verloop van het ledental, dat tot 1929 met een rustige regelmaat was gestegen tot ongeveer 5000, zakt dan in enkele jaren tot beneden 3400, terwijl het aantal afdelingen achteruit gaat van 51 tot 45. De opgaande lijn kon weer worden hervonden in 1939, maar dan volgt de Tweede Wereldoorlog die er opnieuw een streep door haalt.

Na de oorlog volgt aanvankelijk een herstel, waarbij een ledental wordt bereikt van ongeveer 5200, maar weer is de vaart eruit en er volgen enkele slechte jaren, waarbij een dieptepunt wordt bereikt van nog geen 4700 leden in 1952. Men zal zich herinneren dat een symptoom daarvan het tijdelijk verdwijnen van het officieel orgaan was.

HERLEVING

Het heeft er enige tijd naar uitgezien dat de Maatschappij zichzelf had overleefd, doch de nieuwe ontwikkelingsrichting van onze samenleving in het algemeen opende een geheel ander perspectief. De herlevende welvaart, de betere zorg voor het openbare leven en de nieuwe richting in stedenbouw en architectuur boden de Maatschappij de gelegenheid de verbindende schakel te vormen tussen beroepsbeoefenaren van de tuinbouw — in de zin van sierteelt — en de liefhebbers daarvan. Aanvankelijk werd deze nieuwe belangengemeenschap nog maar vagelijk onderkend; doch daaraan kwam een einde toen de grootse Floriade van 1960 te Rotterdam een ongekende stimulans leverde. De grond werd toen goed voorbereid voor een snelle uitbreiding van het aantal afdelingen en een fenomenale toeneming van het ledental.

Op het ogenblik dat wij dit schrijven telt de Maatschappij 149 afdelingen en in een rond cijfer 30.000 leden. Die grote aanwas heeft vooral plaatsgevonden in de kringen van de liefhebbers, die echter het gezelschap van en de begeleiding door de vakmensen niet zouden willen missen. Wij beëindigen dan ook dit beknopte overzicht met de wens dat deze vorm van symbiose tot in lengte van dagen moge bijdragen tot Groei en Bloei van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Bloemen Jubileumtentoonstelling 1923. 50-jarig bestaan van de 's-Gravenhaagse Tuinbouwvereniging

94e JAARGANG

ZATERDAG 26 OCTOBER 1935.

No. 43

WEEKBLAD

VOOR

DE KON. NED. MAATSCHAPPIJ VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE

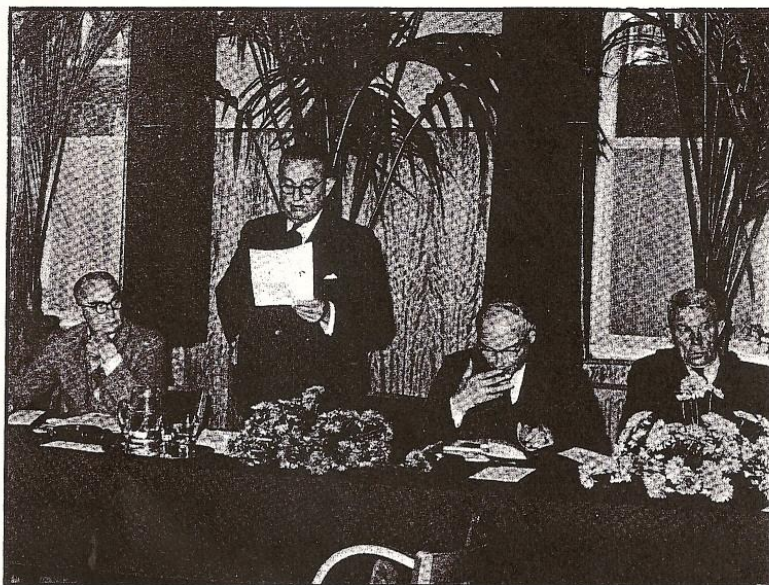
Onder bescherming van H.M. de Koningin.

ONDER REDACTIE VAN

Mej. M. C. KARSTEN, Terborg (Gld.), Telefoon 1 en J. C. M. MENSING.
Algem.-Voorz. H. G. F. VAN TETS v. GOEDSCHALXOORD, te ZEIST, Algem.-Secr. J. C. M. MENSING te AALSMEER

Advertenties en alle hierop betrekking hebbende correspondentie, gelieve men UITSLUITEND te richten aan de drukkerij der
J. J. M. B. CUPERUS A.Z. — DE BILT (Utr.) — TELEFOON 28067 UTRECHT

Voor contracten wende men zich tot den Hoofdverlegerswoordigen: W. F. CROUWEL, DEN HAAG, Lekstraat 35, Telefoon 773777.

De toenmalige algemeen voorzitter D. M. M. d'Hangest baron d'Yvoy van Mijdsrecht opent de 100ste algemene vergadering van de Maatschappij te Utrecht